

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ**

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської
філології

«30» серпня 2024 р.

Голова
Громова Н. В., кандидат педагогічних наук,
доцент

Суми 2024

Розробник:

Герман Вікторія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Семенов О. М., докт. пед. наук, проф.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
16 год.		4	
Практичні, семінарські			
22 год.		4	
Самостійна робота			
110 год.		140 год.	
Консультації:			
2		2	
Вид контролю: іспит			
Загальна кількість годин - 150			

Опис навчальної дисципліни (для неповної групи)

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
10 год.		2	
Практичні, семінарські			
14 год.		2	
Самостійна робота			
96 год.		116 год.	
Консультації:			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчального курсу «Сучасна українська мова: актуальні питання» – сприяти формуванню у студентів поглиблених систематизованих наукових знань про базові категорії сучасної синтаксичної теорії, концептуальні парадигми, персоналії й проблемно-дискусійні аспекти сучасних орфографії, лексикології, морфології, синтаксису.

Курс посідає важливе місце в освітній програмі підготовки вчителів української мови і літератури та англійської мови, оскільки покликаний поглибити й систематизувати знання з сучасної української літературної мови, засвідчити тяглість і неперервність традицій в українському мовознавстві, сформуванню у майбутніх учителів картину сучасних актуальних мовних процесів.

Предмет навчального курсу – дискусійні аспекти орфографічної, лексико-семантичної, граматичної структур сучасної української літературної мови.

Завдання навчальної дисципліни:

- розширити загальнолінгвістичну підготовку словесника, поглиблено розглянувши актуальні питання сучасної української літературної мови;
- ознайомити студентів із теоретичними і практичними здобутками сучасного вітчизняного мовознавства;
- сформуванню в студентів свідоме розуміння орфографічних, лексичних, граматичних та ін. норм сучасної української літературної мови крізь призму сучасних кодифікацій;
- аналізувати й застосовувати основні теоретичні положення у практичній діяльності.

Унікальність навчальної дисципліни. Дисципліна «Сучасна українська мова: актуальні питання» не дублює жодну з інших дисциплін і передбачає ознайомлення з новими актуальними напрямками та тенденціями в галузі вітчизняної лінгвістики. Унікальність дисципліни обґрунтовуємо конкретно визначеним та узагальненим характером пропонованого для вивчення матеріалу, що неможливо здійснити у процесі опанування інших дисциплін, орієнтацією на поглиблену загальнофахову підготовку магістрантів, можливість озброєння їх науково-методологічною теорією та практичними навичками з подальшим застосуванням здобутих знань і умінь у науково-дослідній діяльності.

Регіональний аспект навчальної дисципліни зумовлений потребою підготовки фахівців-магістрів спеціальності 014 Середня освіта Українська мова і література. Англійська мова в Сумській області в умовах українсько-російського порубіжжя. Це мотивовано необхідністю формування високоосвіченої, всебічно розвиненої, висококваліфікованої особистості фахівця-філолога на національно-патріотичних засадах, на суттєвому теоретико-практичному лінгвокраєзнавчому підґрунті, на основі використання найновіших досягнень в галузі вітчизняних лінгвістичних студій з перспективами реалізації у майбутній професійній діяльності.

Під час вивчення курсу пропонуються творчі завдання, тренувальні вправи, завдання для самостійних і контрольних робіт на матеріалі текстів письменників, академічної спільноти, культурних і громадських діячів Сумщини.

Головне завдання вищої школи у період відродження української нації – готувати висококваліфікованих фахівців, які бездоганно володіють державною мовою в усній і писемній формах, мають систематичні знання, поглиблюють їх,

виявляють стійку увагу до мови взагалі й власного мовлення зокрема, переконані в суспільній цінності високого рівня культури мовлення, особливо в **регіональній мовній ситуації (білінгвізм) українсько-російського порубіжжя.**

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей)

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866f.pdf).

Загальні компетентності. Знання та розуміння специфіки професії і предметної галузі, основних концепцій, базових філологічних понять. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності. Здатність цінувати різноманітність та мультикультурність світу, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співпраці. Здатність здійснювати пошук, оброблення, аналіз, систематизацію, критичне осмислення інформації з різних джерел; навички використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Здатність діяти відповідально і свідомо, дотримуватися трудової дисципліни, планування та управління часом. Здатність визначати, формулювати та розв'язувати складні професійно-педагогічні проблеми, які вимагають інтеграції знань та практичних умінь з різних наук. Здатність спілкуватися державною мовою, уміння правильно, логічно, ясно будувати своє усне та писемне мовлення. Здатність учитися, готовність до самоосвіти і самовдосконалення впродовж життя, постійного підвищення кваліфікації, брати відповідальність за навчання інших.

Професійні компетентності. Володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та методики навчання української мови та літератури, англійської мови. Уміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності. Уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію. Здатний діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності. Бере участь в різних формах наукової комунікації (конференції,

круглі столи, дискусії). У професійній діяльності керується сучасними принципами толерантності, діалогу і співпраці. Уміє будувати і втілювати ефективну стратегію професійного саморозвитку і самовдосконалення.

Методи навчання

Абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий (проблемна лекція, практичні вправи аналітичного змісту, самостійна робота), дослідницький (індивідуальна навчально-дослідна робота, реферат, творчі завдання), частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (вправи, практичні роботи та ін.).

Методики та технології навчання: теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія, консультування), практико-операційні (вправи, алгоритми, експерименти), пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, аналіз ситуацій), самостійна робота (виконання тестів, вправ), контрольні-оцінювальні (виступ, контрольна робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: вступ до мовознавства, сучасна українська літературна мова, діалектологія, історія мови, культура мови і стилістика, фахова українська мова тощо.

Магістранти мають володіти знаннями з основних лінгвістичних дисциплін, розв'язувати усно й письмово відповідні завдання. Програма вивчення навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра й має поглибити знання із сучасної української літературної мови, удосконалити вміння різнобічно й багатопланово аналізувати мовний матеріал, застосовуючи міждисциплінарні підходи в лінгвістиці.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 4 ПРЗ 6 ПРЗ 7 ПРЗ 9 ПРЗ 10	<p>ПРЗ 1. Розуміння шляхів інноваційного розвитку системи вищої освіти України в умовах реформаційних перетворень.</p> <p>ПРЗ 2. Базові уявлення про філософсько-методологічний аналіз сучасного стану освіти в Україні та за кордоном.</p> <p>ПРЗ 4. Поглиблені знання сучасного мовознавства, академічної риторики, культури наукової української та англійської мов.</p> <p>ПРЗ 6. Розуміння методів та прийомів навчання української мови та літератури в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРЗ 7. Базові уявлення про сучасні методи і методологію наукових досліджень у галузі філології та методики навчання української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 9. Знання академічної риторики, полемічного мистецтва, техніки мовлення, експресивно-логічних засобів мови.</p> <p>ПРЗ 10. Знання сучасних методик і технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень.</p>
Уміння	ПРУ 1 ПРУ 2 ПРУ 3 ПРУ 4 ПРУ 5 ПРУ 8	<p>ПРУ 1. Володіє науковим інструментарієм у галузі філології, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології та методики навчання української мови та літератури, англійської мови.</p> <p>ПРУ 2. Уміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових для розв'язання проблем професійної (освітньої та наукової) діяльності.</p> <p>ПРУ 3. Уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію.</p> <p>ПРУ 4. Здатний діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПРУ 5. Володіє сучасними методами та прийомами навчання української мови і літератури, англійської мови в закладах загальної середньої, додаткової педагогічної освіти.</p> <p>ПРУ 8. Бере участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії).</p>
Комунікація:	ПРК 1 ПРК 2	<p>ПРК 1. Вільне компетентне спілкування державною та іноземною (англійською) мовами з широким колом фахівців, із громадськістю у галузі професійної та/або наукової діяльності.</p> <p>ПРК 2. Ефективна взаємодія в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.</p>
Автономія і відповідальність	ПРА 3	<p>ПРА 3. Здатність до навчання упродовж життя і вдосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	<p><i>Знання:</i> здобувач засвідчує фундаментальні, різнобічні, системні знання будови української мови, синтаксичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; виявляє глибокі знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань; володіє знаннями, здобутими у ході виконання самостійної роботи; володіє інформацією про найновіші досягнення у лінгвістичній галузі, вміє застосувати її для розв'язання практичних завдань. <i>Уміння:</i> виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; спирається на знання різних концепцій та підходів до тлумачення мовних фактів і закономірностей; здатен запропонувати власні шляхи і способи розв'язання лінгвістичних задач. <i>Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.</i></p>
82 - 89	<p><i>Знання:</i> здобувач засвідчує повною мірою знання будови української мови, синтаксичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; виявляє глибокі знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. <i>Уміння:</i> виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок. <i>Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.</i></p>
74 - 81	<p><i>Знання:</i> здобувач на належному рівні засвідчує знання будови української мови, стилістичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; володіє основним теоретичним матеріалом: знання засвідчують оволодіння основною навчально-науковою літературою, але не виявляють ознайомлення з додатковою літературою; демонструє широку лінгвістичну компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. <i>Уміння:</i> виконує основні види практичних завдань, але не завжди правильно пояснює власні дії; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає мовленнєві помилки в оформленні класифікаційних</p>

	<p>жанрів; не може пояснити вияву всіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноких помилок.</p> <p>Здобувач дотримується принципів <i>академічної доброчесності</i>.</p>
64 - 73	<p><i>Знання:</i> здобувач засвідчує задовільні знання будови української мови, синтаксичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; має фрагментарний, не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не завжди може запропонувати власні приклади; не застосовує знання у нових умовах або слабо орієнтується в тому, як їх застосувати; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи; не здатен до креативності. <i>Уміння:</i> виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні деякі недоліки; тяжіє до творчого розв'язання лінгвістичних задач.</p> <p>Здобувач дотримується принципів <i>академічної доброчесності</i>.</p>
60 - 63	<p><i>Знання:</i> здобувач засвідчує достатні знання будови української мови, синтаксичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; має фрагментарний, не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. <i>Уміння:</i> виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні недоліки.</p> <p>Здобувач у цілому дотримується принципів <i>академічної доброчесності</i>.</p>
35-59	<p><i>Знання:</i> здобувач засвідчує слабкі знання будови української мови, синтаксичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; слабо володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури: не володіє термінологією, помиляється у процесі формування визначень, не може навести приклади. <i>Уміння:</i> відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей.</p> <p>Здобувач порушує принципи <i>академічної доброчесності</i>.</p>
1 - 34	<p><i>Знання:</i> здобувач не засвідчує знання будови української мови, стилістичної системи української літературної мови, різнорівневих особливостей сучасної української літературної мови; основних термінів і понять курсу; не володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчально-наукової літератури: не володіє термінологією, помиляється у процесі формулювання визначень, не може навести приклади; не обізнаний з науково-довідковою літературою. <i>Уміння:</i> відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей; не вміє застосовувати теоретичні положення у розв'язанні практичних завдань.</p> <p>Здобувач порушує принципи <i>академічної доброчесності</i>.</p>

Методи оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання. Накопичувальна бально-рейтингова система передбачає оцінювання компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою, за всі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності: виступ на занятті, самостійна й контрольна робота, тестування, поточний і підсумковий контроль, індивідуальна навчально-дослідна робота, неформальне навчання.

Розподіл балів (для неповної групи)

Поточний контроль				Разом	Сума
РОЗДІЛИ 1,2		РОЗДІЛИ 3,4,5			
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4		
16	24	8	8	56	100
Контроль самостійної роботи				44	
5	5	5	5 ІНДЗ 24		

* За бажанням студента можуть враховуватися результати навчання у неформальній освіті (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А.С.Макаренка).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 - 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання:

іспит, тести, реферат, самостійна робота, контрольна робота, презентація результатів виконаних завдань і досліджень, індивідуальне навчально-дослідне завдання (стаття, участь у конференції, конкурсі студентських наукових робіт).

7. Програма навчальної дисципліни Інформаційний зміст навчальної дисципліни

ТЕМА 1. СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Мова і процеси суспільного розвитку. Мова і нація. Мова і культура. Соціокультурний компонент у процесі вивчення мови. Мова і міжкультурна комунікація.

Наслідки українсько-російської двомовності та мовної інтерференції в структурі сучасної української літературної мови. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної (2019 р.). Мовна політика і мовна ситуація в сучасній Україні.

Стан виконання (імплементатії) Закону України 2019 р. «Про забезпечення функціонування української мови як державної» у 2024 році:

- 5.1. Державна мова в діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та в судочинстві.
- 5.2. Державна мова у Збройних Силах України, органах правопорядку, інших військових формуваннях та державних органах спеціального призначення з правоохоронними функціями.
- 5.3. Державна мова у галузях освіти і науки.
- 5.4. Державна мова у галузях телебачення, радіомовлення, книговидання, друкованих засобів масової інформації.
- 5.5. Державна мова у галузях культури, спорту, охорони здоров'я.
- 5.6. Державна мова у галузі обслуговування споживачів.
- 5.7. Державна мова у галузях реклами, транспорту, мобільного та ін. видів зв'язку.

ТЕМА 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРФОГРАФІЇ, ЛЕКСИКОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Тема 2.1. Історія українського правопису і проблеми правописної норми. Наукові дискусії щодо українського правопису. Основні зміни в новому українському правописі 2019 року (власне зміни й варіантні доповнення до чинної норми: фемінітиви; варіантні форми родового відмінка; «и» на початку слова; «т» замість «ф»; йотування; вживання великої букви; написання іншомовних слів;

написання складних слів та ін.).

Тема 2.2. Динаміка в сучасному українському лексиконі. Проблематика поповнення (неологізми; варіативність; інтелектуалізація; термінізація/детермінізація мови та ін.) і скорочення лексикону. Фонетизація та морфологізація іншомовних слів.

Неологізми воєнного часу. Лексичний простір поняття «війна»: термінологія і семантика. Лексико-семантичне поле «український воїн». Лексична ідентифікація країни-агресора і ворогів. Нові значення слів воєнного часу. Символізм власних назв як ознака мовного фронту. Аббревіатури воєнного часу. Фразеологія війни. Сленг воєнного часу. Написання власних назв країни-агресора з малої літери як частина мовного фронту українців.

Тема 2.3. Калькування в сучасній українській мові. Лексичні, семантичні, фразеологічні й граматичні кальки. Позитивне й негативне значення калькування.

ТЕМА 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРФОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Тема 3.1. Міжчастиномовні (функціональні) омоніми як особливе явище у системі мови. Принципи класифікації міжчастиномовних омонімів. Лексико-граматичні омоніми в сучасній українській мові. Граматичні омоніми в сучасній українській мові. Явище синкретизму в контексті визначення міжчастиномовних омонімів. Основні прийоми практичного визначення частиномовного статусу слів, що вступають у відношення міжчастиномовної омонімії. Складні випадки визначення частиномовного статусу.

Тема 3.2. Явище транспозиції в сучасній українській мові. Синтаксичний, морфологічний і семантичний ступені переходу. Різновид транспозиційних процесів у системі лексико-граматичних категорій: субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, адвербіалізація, партикуляція, вербалізація, інтер'єктивація, препозитивація тощо.

Тема 3.3. Нові підходи до визначення лінгвістичного статусу службових слів (прийменників, сполучників, часток). Лексичне значення службових слів. Аналітичні синтаксичні морфеми. Проблема статусу вигуків в українській мовознавчій науці. Проблематика вживання термінів «повнозначні» і «неповнозначні» частини мови.

ТЕМА 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИНТАКСИСУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Тема 4.1. Проблемні питання синтаксису словосполучення, простого і простого ускладненого речення

Різні погляди вчених на природу словосполучення, ступінь семантичного злиття компонентів словосполучення (вільні і синтаксично неподільні) та форми підрядного зв'язку у словосполученні (узгодження, кореляція, керування, прилягання та ін.).

Проблема тлумачення поняття “речення” в мовознавстві. Сучасне розуміння речення: формально-синтаксичний, семантико-синтаксичний і комунікативний аспекти. Статус і граматична природа неповних речень у сучасному мовознавстві. Критерії визначення неповноти речення та розмежування неповних і односкладних речень. Еквіваленти речення (слова-речення, незакінчені речення, звертання-речення).

Складений змішаний (поєднання складеного дієслівного та складеного іменного присудків) і подвійний (особова форма повнозначного дієслова на позначення руху, стану чи діяльності + прикметник чи дієприкметник) присудки.

Різні погляди науковців на типологію односкладних речень. Проблема розрізнення безособових та інфінітивних речень.

Дискусійні підходи щодо другорядних членів речення та їх класифікації в синтаксичній науці. Розмежування неузгоджених означень і додатків. Розмежування прикладки і складного слова. Синкретичні члени речення. Нове вчення про другорядні члени речення: обов'язкові й необов'язкові члени речення, валентно зумовлені члени речення. Детермінанти та їх різновиди. Дуплексиви.

Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення. Проблема диференціації однорідних членів речення та подібних до них лексико-

граматичних утворень (поєднання дієслів, що становлять предикативне ціле; фразеологізм; лексичний повтор; уточнювальні члени речення; різні граматичні вияви одного члена речення). Диференціація звертання, вокативного речення-звертання, відокремленої прикладки і називного уявлення. Проблема розмежування вставних і вставлених конструкцій.

Тема 4.2. Проблемні питання синтаксису складного речення

Проблеми дослідження складного речення. Комунікативна організація складного речення. Співвідношення комунікативної організації складного речення з формально-синтаксичною й семантико-синтаксичною. Принципи класифікації складних речень. Перехідні випадки між сурядністю і підрядністю.

Ізоморфізм складносурядних речень і простих речень, ускладнених однорідними членами. Проблема розмежування протиставлення і зіставлення.

Принципи класифікації складнопідрядних речень (логіко-граматичний, формально-граматичний, структурно-семантичний). Розрізнення складнопідрядних означальних (власне означальних; означально-поширювальних; займенниково-співвідносних) і складнопідрядних з'ясувальних речень. Сполучники і сполучні слова у складнопідрядних реченнях. Розрізнення порівняльних речень і порівняльних зворотів. Складнопідрядні зіставлявальні та супровідні.

Різні підходи вчених до класифікації безсполучникових складних речень.

Дискусійні підходи вчених до розрізнення багатоконпонентного складного речення і складної синтаксичної конструкції. Проблематика співвідношення складного речення, складного синтаксичного цілого, періоду та абзацу.

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
	ТЕМА 1. СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ											
	ТЕМА 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРФОГРАФІЇ ТА ЛЕКСИКОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ											
Тема 1. Соціокультурні аспекти сучасної української літературної мови	30	4	4		2	20	32	2			30	
Тема 2. Актуальні питання орфографії та лексикології сучасної української літературної мови	35	4	6			25	32	2			30	
	ТЕМИ 3 І 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРФОЛОГІЇ ТА СИНТАКСИСУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ											
Тема 3. Актуальні питання морфології сучасної української літературної мови	30	4	6			20	30				30	
Тема 4. Актуальні питання синтаксису сучасної української літературної мови	35	4	6			25	30				30	
ІНДЗ	20					20	26				26	
Усього	150	16	22		2	110	150	2	2		146	

Структура та обсяг навчальної дисципліни*

Назви розділів тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
	ТЕМА 1. СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ ТЕМА 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРФОГРАФІЇ ТА ЛЕКСИКОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ											
Тема 1. Соціокультурні аспекти сучасної української літературної мови	31	2	4			25	32	2			30	
Тема 2. Актуальні питання орфографії та лексикології сучасної української літературної мови	35	4	6			25	32	2			30	
	ТЕМИ 3 І 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОРФОЛОГІЇ ТА СИНТАКСИСУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ											
Тема 3. Актуальні питання морфології сучасної української літературної мови	27		2			25	30				30	
Тема 4. Актуальні питання синтаксису сучасної української літературної мови	31	4	2			25	30				30	
ІНДЗ	26					26	26				26	
Усього	150	10	14			126	150	2	2		146	

Примітка: розподіл годин подано на групу 6 студентів!

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	
1	Соціокультурні аспекти сучасної української літературної мови	4	
2	Актуальні питання орфографії та лексикології сучасної української літературної мови	6	
3	Актуальні питання морфології сучасної української літературної мови	2	
4	Актуальні питання синтаксису сучасної української літературної мови	2	
	Разом	14	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бабій І. М. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: навч. посіб. для студентів ВНЗ. - Вид. 3-тє, перероб. і допов. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2016. 183 с.
2. Арібжанова І. М. Сучасна українська мова. Базові поняття синтаксису: навч. посіб. Київ: Київський університет, 2016. 159 с.
3. Вінтонів М. О. Актуальне членування речення і тексту: формальні та функційні вияви: монографія. Донецьк: Донецький нац. ун-т, 2013. 327 с.
4. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови. Київ: Пульсари, 2004. 400 с.
5. Головата Л. М. Тестові завдання з української пунктуації: 2-ге вид., переробл. і допов. Тернопіль: Вектор, 2016. 95 с.
6. Дудик П. С. Синтаксис української мови. Київ: Академія, 2010. 384 с.
7. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. Донецьк: ДонДУ, 2001. 662 с.
8. Загнітко А. Теорія сучасного синтаксису: монографія. Вид. 2-ге, виправл. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 294 с.
9. Загнітко А. П. Основи українського теоретичного синтаксису. Ч. I. Горлівка: ГДППМ, 2004. 227 с.
10. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: теорія і практикум: навч.-метод. пос. Донецьк: ДонДУ, 2006. 289 с.
11. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Коць Т. А. Літературна норма і мовна практика: монографія. Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
12. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Літера ЛДТ, 2011. 560 с.
13. Коваль Л. М. Семантико-синтаксична основа головного компонента односкладних речень в українській мові: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 316 с.
14. Колібаба Л.М. Словник дієслівного керування. Київ: Либідь, 2016. 656 с.
15. Кульбабська О. Семантико-синтаксичні відношення рівня простого речення. *Типологія та функції мовних одиниць*: наук. журн. на пошану член-кореспондента НАН України Івана Романовича. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. № 2 (4). С. 104–116.
16. Лаврінець, О. Я. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: підручник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2019.
17. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій: монографія. Вид. 2-ге, переробл. Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. 393 с.
18. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 436 с.
19. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: аналіз і рекомендації / за ред. Ю. Бестерс-Дільгер. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 363 с.
20. Мойсієнко А. К. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис простого ускладненого речення. Київ: ППЯ. Січовик, 2006. 240 с.
21. Нагіна В., Олексенко В., Тихоша В. Сучасна українська літературна мова. Складне речення: посібник для студентів-філологів денної, заочної та екстернатної форм навчання. Херсон: Айлант, 2000. 148 с.
22. Ожоган В. М. Синтаксис української мови: навч. посіб. Київ: Освіта України, 2010. 332 с.
23. Олексенко О. А. Сучасна українська мова. Морфологія: навч. посіб. - 2-е вид., допов. і випр. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2019. 274 с.
24. Попова І. С. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок,

- модель): монографія. Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. 432 с. 23. Синтаксис української мови: хрестоматія: у двох частинах. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. Т. 1, 2.
25. Синявський О. Норми української літературної мови. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 368 с.
 26. Сучасна українська мова. Теоретично-практичний курс морфології: навч. посіб. / упор. Н.О. Руснак. Чернівці: ЧНУ «Рута», 2019.
 27. Сучасна українська мова: навч. посіб. / упоряд.: Л. І. Дерев'янка, С. М. Дорошенко. Полтава: ПолтНТУ, 2016. 220 с.
 28. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. Київ: Вища школа, 2017. 414 с.
 29. Сучасна українська літературна мова: синтаксис / за ред. О.Д. Пономарева. Київ: Либідь, 2001. 256 с.
 30. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ [та ін.]; за ред. С.О. Карамана. Київ: Літера ЛТД, 2011. 560 с.
 31. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін. Київ: Знання, 2010. 374 с.
 32. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Берковець та ін.; за ред. А.К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2013. 340 с.
 33. Тихоша В., Олексенко В., Гайдученко Г., Нагіна В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис. Київ: Українське видавництво, 2009. 287 с. 32. Український правопис: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 284 с.
 34. Український правопис: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 284 с.
 35. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.
 36. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ: Академія, 2004. 408 с.

Додаткові:

1. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова: Синтаксис. Київ: Вища школа, 2005. 270 с.
2. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів / за ред. А. А. Силки. Суми: Університетська книга, 2012. 348 с.
3. Греб М. М. Семантико-граматичні чинники формування зіставного відношення в складних конструкціях сучасної української мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Українська мова”. Харків, 2005. 20 с.
4. Гуйванюк Н. В. Складні ускладнені речення (Теоретично-практичний блок): рекомендований МОН України як навчальний посібник для студ. вищих навч. Закл. Чернівці: Рута, 2003. 143 с.
5. Гуйванюк Н. В. Слово-Речення-Текст: вибрані праці. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2009. 664 с.
6. Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХІ століття: функціональний і прагматичний аспекти: монографія. Вінниця Нова книга, 2010. С. 224–235.
7. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 388 с.
8. Іваницька Н. Л. Теоретичний синтаксис української мови. Вінниця ВДПУ, 2002. Ч. 1. 169 с.
9. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Вінниця: Поділля, 2003. 464 с.
10. Кучеренко І. К. Актуальні проблеми граматики. Львів: Світ, 2003. 228 с.
11. Масицька Т. Є. Типологія семантико-синтаксичних реченневих залежностей: монографія. Луцьк: ПВД: Твердиня, 2016. 416 с.
12. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навч. пос. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. 440 с.
13. Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребницький Г. М. Граматика української мови. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2007. 544 с.

14. Плющ М. Я., Грипас О. Ю. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 264 с.
15. Попова І. С. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель): монографія. Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. 432 с.
16. Прокопчук Л. В. Синтаксис сучасної української мови (в таблицях і схемах). Вінниця: ООО «Планер», 2005. 99 с.
17. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
18. Українська мова: [енциклопедія] / редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
19. Шитик Л. Синхронічна перехідність синтаксичних одиниць в українській мові: монографія. Черкаси: Вид-ець Чабаненко Ю. А., 2014. 474 с.
20. Шкуратяна Н. Г. Сучасна українська літературна мова. Київ: Літера, 2000. 688 с.
21. Ющук І. П. Українська мова. Київ: Либідь, 2003. 640 с.

Інформаційні ресурси

- Електронний підручник з української мови (фонетика, лексика, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, стилістика). – URL: <http://www.mova.info/pidruchn.aspx>
- Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. Донецьк, 2009. 137 с. – URL: http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf
- Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису: монографія. Вид. 2-ге, виправл. і доп. Донецьк: ДонНУ. 2007. 294 с. – URL: http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/zagnitko_a_teoriya_suchasnogo_sintaksisu.pdf
- Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ: Academia, 2004. 356 с. – URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/939/1/SUM.pdf>
- Купрікова Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Харків, 2015. 96 с. – URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/939/1/SUM.pdf>
- Синтаксис української мови: навчально-методичний комплекс / укл. О. В. Дуденко. Умань, 2015. 208 с. – URL: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/3389/1/sintaxis_komplex_15.pdf
- Бібліографія з синтаксису – URL: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/128817/Books_2010_2019_018-2013-1_27.pdf?Sequence
- Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка: <http://journalib.univ.kiev.ua/>
- Словники он-лайн (100 видатних українців; Неправильно - правильно [Волощак М.]; Орфографічний словник української мови; Російсько-український словник сталих виразів; Словник синонімів української мови; Словник фразеологічних синонімів та ін.): <http://www.rozum.org.ua/>
- Вільна бібліотека, підручники та навчальні посібники для заочування: <http://freelib.in.ua/load/78-1-2>
- Донецький лінгвістичний портал: <http://www.mova.dn.ua/>
- Я розмовляю українською. Антисуржик: <http://www.arkas-proswita.iatp.org.ua/>
- Українські онлайнні словники. Лінгвістичні мовні ресурси та розваги: <http://lingresua.tripod.com/>
- Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- "Мова інфо": <http://www.mova.info/>
- Словники на mova.info: <http://www.mova.info/Page.aspx?11=61>
- Український лінгвістичний портал: <http://ulif.org.ua>
- Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн: <http://www.slovnyk.net/>
- Словник іншомовних слів: <http://www.pcdigest.net/ures/book/sis.shtml>

Лінгвістична література на linguists.narod.ru: <http://linguists.narod.ru/downloads1.html>
Он-лайн словники та он-лайн перекладачі: http://www.unika.in.ua/ua/dic_ua.php
Короткий словник лінгвістичних та перекладацьких термінів (Бик І.С.):
<http://www.franko.lviv.ua/faculty/intrel/tpp/glossary.htm>
Бібліотека "Віртуальна Русь". Розділ "Мовознавство": http://ruthenia.info/text/lang/index_all.htm
Бібліотека "Ізборник". Наукові праці з мовознавства: <http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm>
Лінгвістичний форум: <http://lingvoforum.net/>
Сайт Лінгвістичного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка:
<http://www.langs.com.ua/>
Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка:
<http://journalib.univ.kiev.ua/>

Науково-методичні праці В. В. Герман

1. Герман В. В. Словосполучення / Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів. Суми: Університетська книга, 2012. С. 190-199.
2. Герман В. В. Культура української мови: навчальний посібник для студентів філологічних (гуманітарних) факультетів вищих навчальних закладів. Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. С. 104-121.
3. Герман В. В. Словосполучення: дискусійні теорії сучасного синтаксису. *Українське мовознавство*. Харків: Цифра Прінт, 2012. Вип. 42/1. С. 73-78.
4. Герман В. В. Структурно-семантичні типи питальної модальності в новелах В. Стефаніка. *Філологічні науки*. Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. С. 14-17.
5. Герман В. В. Дискусійні теорії словосполучення. *Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень*: м-ли Міжнар. науково-практичної конференції 24-25 жовтня 2014 р. Львів: ЛОГОС, 2014. С. 46-49.
6. Герман В. В. Складне синтаксичне ціле: до питання теорії. *Філологічні науки*: зб. наук. праць. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2009. С. 27-34.
7. Герман В. В. Безсполучникові складні речення – репрезентанти фольклорного дискурсу. *Українське мовознавство*. Харків: Цифра Прінт, 2013. С. 152-159.
8. Герман В. Синтаксис складного речення: практичний комплекс: навч.-метод. посіб. Суми: Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 164 с.
9. Герман В. Синтаксис простого та простого ускладненого речень: практичний комплекс: навч.-метод. пос. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 148 с.
10. Герман В. Сучасна українська літературна мова: практичний синтаксис: навч.-метод. посіб. Суми: Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – 250 с.
11. Герман В. Харченко Н. Реалізація допустових семантико-синтаксичних відношень у складносурядних реченнях (на матеріалі наукових творів І. Франка). *Лінгвостилістичні студії*: наук. журн. / редкол.: С. К. Богдан (голов. ред.) та ін. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. Вип. 11. С. 24-33.
12. Іван Франко – титан слова: націєтворчий, лінгвориторичний і синтаксичний виміри: монографія / авт. кол. В. Герман, Т. Дробна, Т. Ковган, Н. Харченко; за заг. ред. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 134 с.
13. Неповне речення: проблемні питання синтаксису: науково-методичні розвідки студентів 3 курсу / за ред. В. В. Герман. Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. 56 с.
14. Герман В. В. Аналіз і прогнозування мовної ситуації в студентському середовищі (мовна поведінка і мовні орієнтації філологів Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка). *Філологічні науки*. Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. Ч. II. С.11-19.

15. Герман В. В. Норми вживання активних дієприкметників теперішнього часу в професійному мовленні. *Актуальні проблема становлення сучасного юриста*. Суми, 2007. С. 140-143.
16. Герман В. В. Суржик як явище інтерференції. *Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект*. Миколаїв: МНАУ, 2018. С. 39-42.
17. Герман В. В. Мова як вияв національної свідомості. *Культуромовна особистість фахівця XXI століття*. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018.
18. Українською говори... або Мовне обличчя Сумщини: Соціолінгвістичні дослідження магістрантів / за ред. В. В. Герман, Н. Пономаренко. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2012. 80 с.
19. Герман В. Медіакультура вчителя-словесника: практика формування в курсі «Сучасна українська літературна мова». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 1 (105). С. 121-131.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Конспекти лекцій.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи.

Контрольні завдання для проведення проміжного контролю.

Навчально-методичні й навчальні посібники автора програми.

Мультимедійна техніка для презентацій.